

Xenofòbia lingüística

El català és, i ha de ser, una eina més d'integració. Excloure'n una part dels nostres veïns és xenofòbia i racisme. I, de pas, cal dir-ho, un suïcidi lingüístic

Vaig trepitjar Vic per primer cop fa uns anys. Mai no hi havia estat i, com que ma tia hi treballava fent els comptes d'una cooperativa, vaig aprofitar un viatge per conèixer la capital d'Osona. La idea era passar el dia a la ciutat dels Sants, per dir-ho a la manera de Miquel Llor, recollir la tata i dinar per la comarca. Hi vaig anar amb la meua àvia, andalusa de Guadix i catalana des de fa més de seixanta anys, amb qui decidírem fer un tomb i comprar embotits vigatans. “Así se lo llevas a tus padres a Valencia”, em va dir, amb el castellà *granaíno* que conserva des que la misèria sorgida del conflicte bèl·lic va col·locar-la a l'escenari de la Barcelona de postguerra.

En entrar en la carnisseria, amb la mateixa naturalitat, va demanar pels embotits en català. Un català particular, formalment correcte, fonèticament molt andalús, producte del mestissatge de la història. Un català, al capdavant, del qual sentir-se orgullós. Perquè ella, la iaia, sempre va tenir clar que calia aprendre la llengua del lloc d'acollida i, en conseqüència, els seus fills la parlaren normalment, la convertiren en la seua llengua principal i, fins i tot, un net se'n va fer professor.

“Posi'm tres d'això i dos quarts d'allò altre”, diria, o quelcom semblant, i aleshores va arribar la sorpresa. La carnissera, filla de Vic o d'algun poble de la contornada, en sentir el català andalús de la meua àvia, va respondre en castellà. Un castellà particular, formalment correcte, fonèticament molt català, producte del mestissatge de la història. Un castellà, al capdavant, del qual no sentir-se gens orgullós, perquè, de manera inconscient, marcava una diferència, una barrera, una frontera. La dona que havia entrat per la porta de la carnisseria era andalusa i, en conseqüència, calia parlar-li en castellà, fins i tot encara que ella parlés un català amb més de mig segle d'ús i experiència.

ANTONI RUBIO

@antonirubio

La conversa va ser delirant. La meua àvia va mantenir el català tota l'estona; la carnissera no va amollar ni una paraula en la seua llengua i va desplegar eixe castellà característic farcit d'elles massa palatals, esses sonores que no toquen i construccions sintàctiques impossibles. Un desgavell, tot plegat. I, damunt de l'aparador, per fer-ho tot més sagnant, una tarja de l'Ajuntament de Vic amb la foto d'una dona magribina exclamava: “Si us plau, parla'm en català”.

No recorde si aquest fet es va produir abans o després del dia que vaig aturar-me a la benzineria de l'avinguda del Primat Reig, a València. Estava fent cua per pagar i, en apropar-me al caixer, resultava evident que era sud-americà. La targeta d'identificació que els obliguen a dur al pit posava *Willy*. Soc, però, incapaç de recordar-ne el cognom. Malgrat que sempre parle en valencià —és a dir, en català— quan entre en un establiment, hi vaig dubtar. “A veure si tinc embolic o s'ofén”, em cridava la diglòssia que tenim impresa fins al moll de l'os. No volia pas que s'interpretés com a xe-

nòfob o racista. Ja veus tu! Suppose que la carnissera de Vic, inconscientment, faria un càlcul semblant o què sé jo.

Després, però, vaig pensar que xenòfob o racista seria tot just el contrari: si no parlava català, la meua llengua, a la meua ciutat, siga València, Vic, Manacor o Perpinyà, a un conciudadà meu, per ser —o semblar— sud-americà, allò sí que era racista. I poc integrador. Així doncs, en arribar-me el torn, vaig amollar la frase màgica: “Quaranta euros de 95, per favor”. Ell em va mirar i, amb la mateixa naturalitat del català amb toc andalús de la meua àvia, va contestar-me: “Sí, és clar, en quin assortidor?”

Em vaig quedar de pedra. Abans de marxar, quan la curiositat va vèncer la prudència, li vaig preguntar com era que parlava un valencià tan bo i tan genuí. “Vaig arribar a València fa deu anys i vaig llogar un pis a un poble que es diu Alcàsser... El coneixes? Allà tothom parla en valencià i vaig pensar que l'havia d'aprendre, perquè, si no, sempre tindria la sensació de ser de fora. I ara, mira, m'encanta”. “El problema”, va continuar, “és que, com que tinc aquesta pinta i aquest nom, ningú no em parla mai en valencià”. Jo flipava i em moria de la vergonya per dins. “Em va costar més aprendre'n perquè no trobava amb qui practicar, sobretot a València, i encara avui he d'anar recordant que jo també parle valencià”.

Aquestes vivències, i d'altres similars, com una dona colombiana de Puçol amb qui conversava quan era voluntari lingüístic i que em va transmetre la mateixa queixa, m'han fet entendre que parlar la nostra llengua a qui té el gust o la necessitat de viure amb nosaltres i entre nosaltres és imprescindible. El català és, i ha de ser, una eina més d'integració. I excloure'n una part dels nostres veïns és xenofòbia i racisme. I, de pas, cal dir-ho, un suïcidi lingüístic.

Escriptor